

MILJÖUTSKOTTETS UTLÅTANDE 20/2014 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till temporär lag om finansiering av hållbart skogsbruk samt till lagar om upphävande av lagen om finansiering av hållbart skogsbruk och lagen om fastighetssamägares deltagande i åtgärder enligt lagstiftningen om skogsbruksfinansieringen samt lagen om finansiering av ett hållbart skogsbruk

Till jord- och skogsbruksutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 19 september 2014 regeringens proposition med förslag till lag om finansiering av hållbart skogsbruk samt till lagar om upphävande av lagen om finansiering av hållbart skogsbruk och lagen om fastighetssamägares deltagande i åtgärder enligt lagstiftningen om skogsbruksfinansieringen samt lagen om finansiering av ett hållbart skogsbruk (RP 138/2014 rd) till jord- och skogsbruksutskottet för beredning och bestämde samtidigt att miljöutskottet ska lämna utlåtande i ärendet till jord- och skogsbruksutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- förstråd Marja Hilska-Aaltonen, jord- och skogsbruksministeriet
- konsultativ tjänsteman Maarit Loiskekoski, miljöministeriet
- direktör Petri Ahlroth, Finlands miljöcentral
- forskningschef Taneli Kolström, Skogsforskningsinstitutet
- skogsexpert Lea Jylhä, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- skyddsexpert Virpi Sahi, Finlands naturskyddsförbund rf.

Dessutom har skriftligt yttrande lämnats av

- Skogsindustrin rf
- Skogsägarförbundet Norra Finland rf
- Ekometsätalouden liitto ry.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Syftet med regeringens proposition är att anpassa stöden till skogsbruket till de reviderade EU-riktlinjerna för statligt stöd, att öka stödets ef-

fektivitet och att skapa klarhet i stödvillkoren. Syftet med det stödssystem som ingår i den föreslagna temporära lagen om finansiering av ett hållbart skogsbruk är att uppmuntra skogsägar-

na till att vidta åtgärder som främjar en gynnsam utveckling av skogstillgångarna, skyddar skogarnas biologiska mångfald och bidrar till skogarnas anpassning till klimatförändringen. Ett ytterligare syfte med propositionen är att bestämmelserna i den nya skogslagen ska beaktas bättre i stödsystemet.

En hållbar skötsel och användning av skogarna kan också främja bekämpningen av och anpassningen till klimatförändringen samt förbättra tillståndet i mark och vattendrag. Klimatförändringen bidrar till att öka extrema väderfenomen och exempelvis insektangrepp tros bli allt vanligare. Ett hållbart utnyttjande av skogarna och värnande av den biologiska mångfalden bidrar därför till att göra skogarna tillräckligt ut hålliga för att klara klimatförändringen. Skogsbruket blir allt effektivare och för att minska en eventuell ökad belastning på vattendragen behövs det också effektivare vattenskyddsåtgärder. Klimatförändringen kan också göra jordmånen mer känslig för erosion och därigenom öka skogsbrukets belastning på miljön. Utskottet understryker att skogar med biologisk mångfald är den ekologiska grund på vilken all skogsanvändning är baserad. De arbeten som kan få stöd ska enligt den temporära lagen om finansiering av ett hållbart skogsbruk (6 § 1 mom.) vara ändamålsenliga både med tanke på ekonomin och på bevarandet av skogarnas biologiska mångfald, vilket enligt utskottet är en bra utgångspunkt.

I princip anser utskottet propositionen vara motiverad. Lagförslaget innehåller många reformer som utskottet ställer sig bakom, som att stubbrytning och åkerbeskogning inte längre ska ingå bland de arbetsslag som stöds. Särskilt stubbrytningens skadliga inverkan på miljön har undersökts i större utsträckning. Trots vissa kontroversiella resultat står det klart att stubbrytningen lägger stora ytor av mineraljord i dagen och med det sediment som sköljs ut i vattendragen följer också näringsämnen, vilket gör att vattendragen nerströms grumlats och slammas till. Det är därför bra att det här arbetsslaget som måste anses vara skadligt för miljön inte längre stöds.

Enligt utskottet är det också bra att bland de åtgärder som stöds inom vårdprojekt av skogsnaturen enligt 21 § i den föreslagna finansieringslagen ingår utrotning av främmande arter som är skadliga för skogsnaturen och förhindrande av att de sprids. Det här stöder målen för den nationella strategin för främmande arter och skyddar den biologiska mångfalden.

I den rapport om kartläggning av stöd som är skadliga för miljön som miljöministeriet utarbetat i enlighet med regeringsprogrammet¹ bedömdes också stöden inom skogsbruket. Enligt utredningen har skogshushållningsstöden inte några betydande negativa konsekvenser för miljön. Utskottet vill trots det lyfta fram vissa detaljer som borde bedömas med avseende på deras eventuella negativa miljöpåverkan.

Enligt den rapport som nämns ovan leder byggandet av nya vägar i miljöhänseende till att skogslandskapet fragmenteras ytterligare, vilket är negativt för den biologiska mångfalden. Dessutom bidrar byggandet av skogsvägar i någon mån till att öka belastningen på vattendragen i form av sediment. Enligt 16 § i den föreslagna finansieringslagen kan byggandet av nya skogsvägar fortfarande beviljas stöd. Utskottet konstaterar att det byggs så få nya vägar (200 km) att det inte har så stor betydelse för miljön. I princip står stöd för vägbyggen ändå i konflikt med målet att undanröja stöd med skadlig inverkan. Enligt detaljmotiven till propositionen bör man när byggprojekt för nya skogsvägar planeras och godkänns utnyttja redan befintliga färdleder som grund. Utskottet konstaterar att det här är särskilt viktigt när det är fråga om enhetliga områden som har ödemarkskaraktär för att de skadliga miljökonsekvenserna ska bli så små som möjligt. Utskottet anser också att stödet i fortsättningen bör riktas till grundlig förbättring av redan befintliga skogsvägar, vilket har mindre konsekvenser för miljön än byggandet av nya vägar.

Enligt propositionen ska stödet för istandsättningsdikning ersättas med stöd för vård av torv-

¹ Ympäristön kannalta haitalliset tuet, ympäristöministeriön raportteja 13/2013.

marksskog. Utskottet understöder förslaget, eftersom det sediment som följer med avrinningsvattnet efter en istandsättningsdikning anses vara den åtgärd inom skogsbruket som leder till den största belastningen på vattendragen. Sedimentet gör att vattendragen slammar igen och de organiska substanserna förbrukar syre när de bryts ner. Också kväve och fosfor hamnar i vattendragen med avrinningsvattnet från dikningsområdena eftersom de finns bundna i sedimentet, men de kan också förekomma i lösta föreningar. Villkoren för finansiering av stöd för vård av torvmarksskog är förenade med många vattenskyddsåtgärder för att minska belastningen på vattendragen, och stödet kan anses motiverat med tanke på kostnaderna och nyttan av åtgärderna.

Enligt 14 § i finansieringslagen kan stöd beviljas för bekämpning av rotticka. Rotticka kan bli ett stort problem för ett lönsamt skogsbruk om den sprider sig till stora områden, eftersom den angriper den mest värdefulla delen, stammen. Stödet kan inte anses leda till miljöskador, eftersom det är fråga om en mycket effektiv stödform och nyttan av stödet sannolikt överstiger de eventuella ekologiska nackdelarna.

Enligt 13 § kan man bevilja stöd för vitaliseringsgödsling av skog. Enligt paragrafens 3 mom. beviljas inte stöd om man vid planering av åtgärden inte har fäst särskild vikt vid de konsekvenser för vattnen och miljön som åtgärden har och vid minskning av de eventuella negativa effekter som åtgärden medför. Utskottet konstaterar att problemet med vitaliseringsgödsling är i synnerhet att när den görs i form av flygspridning hamnar gödselmedlen lätt i vattendragen via diken. Gödslingen förbättrar visserligen trädbeståndens tillväxt, men den snabbar också upp näringskretsloppet i marken vilket i sin tur bidrar till den allmänna eutrofieringen. Konsekvenserna för skogsnaturen anses i allmänhet inte vara stora, men stödet kan ändå anses leda

till miljöskador. Förebyggandet av miljöskador måste beaktas särskilt.

I den nya skogslagen har förutsättningarna för odling av skog där åldern varierar och tryggandet av skogsnaturens mångfald beaktats i större utsträckning än tidigare. Stöden för ekologiska lösningar och för att främja skogens tillväxtpotential kommer enligt bedömningar att styra skogsbruket mot skogar där åldern är jämn. Om odling av skog med varierande ålder blir vanligare kan det minska behovet av stöd och därför vara eftersträvaransvärt på lång sikt.

Det är också viktigt att de administrativa kostnaderna för stöden hålls under uppsikt med avseende på kostnadseffektiviteten. Dessutom bör ansvarsfrågorna i samband med 8 § i finansieringslagen redas ut. Det är också nödvändigt att i stället för direkta stöd för arbete sträva efter att utveckla verksamheten och därigenom skapa nya, effektiva och verkningsfulla handlingssätt och handlingsmodeller.

Utskottet påpekar också att det föreslås att skogsförnyelse slopas bland de arbetsslag som stöds, eftersom den enligt skogslagen är markägarens skyldighet och stöd inte kan beviljas när det är fråga om att uppfylla en skyldighet (6 § 2 mom.). Det här kommer att ha återverkningar särskilt när det gäller de underproduktiva skogarna i norra Finland som det blir svårare att sköta. Miljöministeriet föreslår att jord- och skogsbruksministeriet reder ut om det trots allt vore möjligt att bevilja stöd för vård av de underproduktiva skogarna i norra Finland på ett sätt som är godtagbart med hänsyn till bestämmelserna om statligt stöd.

Ställningstagande

Miljöutskottet anför

att jord- och skogsbruksutskottet beaktar det som sägs ovan.

MiUU 20/2014 rd — RP 138/2014 rd

Helsingfors den 21 oktober 2014

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Martti Korhonen /vänst
vordf. Rakel Hiltunen /sd
medl. Christina Gestrin /sv
Timo Heinonen /saml
Pauli Kiuru /saml
Jukka Kärnä /sd
Jari Lindström /saf
Eeva-Maria Maijala /cent

Tapani Mäkinen /saml
Martti Mölsä /saf
Sari Palm /kd
Raimo Piirainen /sd
Anni Sinnemäki /gröna
Mirja Vehkaperä /cent
Juha Väättäinen /saf.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Ekroos.

AVVIKANDE MENING

Motivering

I denna proposition föreslås det att en ny temporär lag utfärdas om finansiering av hållbart skogsbruk, även kallad finansieringslagen. I lagen föreskrivs om grunderna och de allmänna villkoren för beviljande av stöd för skogsbruk. Syftet med propositionen är att öka stödets effektivitet samt skapa klarhet i och förenkla stöd-villkoren. En central utgångspunkt för finansieringslagen har varit att Europeiska unionens riktlinjer för statligt stöd förnyas för 2014—2020. Det bör också noteras att de nya bestämmelserna om stöd är mera ingående och ökar det administrativa arbetet i samband med stöden. Med den aktuella förslaget vill man också försäkra sig om att lagen uppfyller grundlagens krav.

Vi i vår utskottsgrupp anser finansieringslagen vara bra för vårt samhälle och vi ställer oss bakom förslaget. Allt sammantaget är en lag som stöder finansieringen av ett hållbart skogsbruk en grundläggande förutsättning för att skogarna i vårt land ska fortsätta att vara livskraftiga och uppvisa en allt större mångfald. Den föreslagna lagen är också en viktig faktor både som ett incitament och för lönsamheten.

I den övergripande bilden vill vi påpeka ett par omständigheter. För det första är vi bekymrade över att skogsförnyelse inte längre ingår bland stödbjekten i förslaget i någon som helst form. Detta kan enligt vår mening leda till att lönsamheten särskilt när det gäller skogsförnyel-

sen försämras avsevärt. Det här gäller i synnerhet i Norra Finland. Vi anser inte det här vara en gynnsam utveckling. Den kan också leda till att gränsen för ett lönsamt skogsbruk, den s.k. nollgränsen förflyttas allt längre söderut. Det är inte någon bra utveckling.

Vår utskottsgrupp anser också att vård av skog där åldern varierar inte är ett fullgott alternativ i fråga om de skogar som är underproduktiva. Propositionen kan också försvaga sysselsättningen eftersom stödet för arbeten på sysselsättningsvillkor faller bort. Det här är inte någon gynnsam utveckling i vårt nuvarande samhälle där många är arbetslösa.

Vi vill också fästa uppmärksamhet vid att det i och med den nya lagen blir ett uppehåll på tre (3) månader i skogsvårds- och skogsförbättringsarbetena på grund av bland annat tidpunkten för lagens ikraftträdande och på grund av de ändrade stöd-villkoren. Så får det inte vara. Det här bör noteras innan lagen sätts i kraft. Vi anser det också vara värt att stödja byggandet av skogsvägar, eftersom man på så vis kan stödja en levande landsbygd och tillgången på råvaror för skogsindustrin. Det här är livsviktigt för att vårt samhälle ska fortsätta att fungera.

Avvikande mening

Vi föreslår

att utskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors den 21 oktober 2014

Martti Mölsä /saf
Jari Lindström /saf
Juha Väättäinen /saf